Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

6 октомври 2021 година*

„Преюдициално запитване — Правова държава — Ефективна съдебна защита в областите, обхванати от правото на Съюза — Член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС — Принципи на несменяемост и на независимост на съдиите — Принудително преместване на съдия от общ съд — Жалба — Определение за недопустимост, прието от съдия от Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) (Върховен съд (колегия за извънреден контрол и публични въпроси), Полша) — Съдия, назначен от президента на Република Полша въз основа на решение на Националния съдебен съвет въпреки съдебно решение за спиране на изпълнението на това решение до произнасянето от Съда на решение по преюдициално запитване — Съдия, който не е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон — Предимство на правото на Съюза — Възможност да се приеме за нищожно такова определение за недопустимост“

По дело C-487/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) Полша) с акт от 21 май 2019 г., постъпил в Съда на 26 юни 2019 г., в рамките на производство, образувано по искане на

W.Ż.

при участието на:

Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową, преди това Prokurator Prokuratury Krajowej Bożena Górecka,

Rzecznik Praw Obywatelskich,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, R. Silva de Lapuerta, заместник-председател, A. Prechal (докладчик), M. Vilaras, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Kumin и N. Wahl, председатели на състави, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: E. Танчев,

секретар: M. Aleksejev, началник на отдел,

* Език на производството: полски.

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 22 септември 2020 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за W.Ż., от S. Gregorczyk-Abram и M. Wawrykiewicz, adwokaci,

– за Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową, от R. Hernand, A. Reczka, S. Bańko, B. Górecka и M. Słowińska,

– за Rzecznik Praw Obywatelskich, от P. Filipek и M. Taborowski,

– за полското правителство, от B. Majczyna, S. Żyrek и A. Dalkowska, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от K. Herrmann, P. Van Nuffel и H. Krämer, а впоследствие от K. Herrmann и P. Van Nuffel, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 април 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2 ДЕС, член 6, параграфи 1 и 3 ДЕС и член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, както и на член 267 ДФЕС и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на производство, образувано по искане на W.Ż. във връзка с решение, в което Krajowa Rada Sądownictwa (Национален съдебен съвет, Полша, наричан по-нататък „KRS“) стига до заключението че липсва основание за произнасяне по жалбата на W.Ż. срещу решение на председателя на Sąd Okręgowy w K. (Окръжен съд K., Полша) за преместването на W.Ż. от едно отделение на този съд в друго (наричано по-нататък „спорното решение“), като W.Ż. обжалва спорното решение пред Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша) и същевременно подава искане за отвод на всички съдии от състава на Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Колегията за извънреден контрол и публични въпроси, Полша), която е трябвало да разгледа посочената жалба.

Полското право

Конституцията

3 Член 7 от Конституцията предвижда:

„Държавните органи действат в съответствие и в рамките на закона“.

4 Член 10 от Конституцията гласи:

„1. Политическият режим на Република Полша се основава на разделението и равновесието между законодателната, изпълнителната и съдебната власт.

2. Сеймът и Сенатът упражняват законодателната власт. Президентът на Републиката и Министерският съвет упражняват изпълнителната власт. Съдилищата упражняват съдебната власт“.

5 Член 45, параграф 1 от Конституцията предвижда:

„Всяко лице има право на справедливо и публично разглеждане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд“.

6 Член 60 от Конституцията гласи:

„Полските граждани, които не са лишени от граждански права, имат право на достъп, при равни условия, до публични държавни длъжности“.

7 Съгласно член 77, параграф 2 от Конституцията:

„Законът е длъжен да осигури на всеки възможността да защити по съдебен ред своите свободи и нарушени права“.

8 Съгласно член 179 от Конституцията:

„Съдиите се назначават от президента на Републиката по предложение на [KRS] за неопределен срок“.

9 Член 184 от Конституцията гласи:

„[Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд, Полша] и останалите административни съдилища контролират в рамките на закона дейностите на публичната администрация. […]“.

Новият закон за Върховния съд

10 На 20 декември 2017 г. президентът на Републиката подписва Ustawa o Sądzie Najwyższym (Закон за Върховния съд) от 8 декември 2017 г. (Dz. U., 2018 г., позиция 5, наричан по-нататък „новият закон за Върховния съд“). Този закон влиза в сила на 3 април 2018 г.

11 С новия закон за Върховния съд е създадена по-специално Колегията за извънреден контрол и публични въпроси в Sąd Najwyższy (Върховен съд).

12 Съгласно член 26 от новия закон за Върховния съд:

„[Колегията за извънреден контрол и публични въпроси] е компетентна по отношение на извънредните жалби, жалбите във връзка с изборите, оспорванията на валидността на национален или конституционен референдум, установяването на валидността на избори и референдуми, останалите публичноправни спорове, включително споровете във връзка със защитата на конкуренцията, регулирането на енергийната промишленост, далекосъобщенията

и железопътния транспорт, както жалбите срещу решенията на Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (председател на Националния съвет за радио и телевизия, [Полша]) или жалбите за оспорване на прекомерната продължителност на производствата пред общите съдилища, военните съдилища и [Sąd Najwyższy (Върховен съд)]“.

13 Член 29 от новия закон за Върховния съд предвижда, че съдиите в Sąd Najwyższy (Върховен съд) се назначават от президента на Републиката по предложение на KRS.

Законът за KRS

14 Свързаните с KRS въпроси са уредени с Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (Закон за Националния съдебен съвет) от 12 май 2011 г. (Dz. U., бр. 126 от 2011 г., позиция 714), изменен с Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Закон за изменение на Закона за Националния съдебен съвет и някои други закони) от 8 декември 2017 г. (Dz. U., 2018 г., позиция 3) и с Ustawa o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Закон за изменение на Закона за устройството на общите съдилища и някои други закони) от 20 юли 2018 г. (Dz. U., 2018 г., позиция 1443) (наричан по-нататък „Законът за KRS“).

15 Член 37, параграф 1 от Закона за KRS гласи:

„Ако кандидатите за съдийска длъжност са повече от един, [KRS] разглежда и оценява заедно всички кандидатури. В този случай [KRS] приема решение, което включва преценка по отношение на всеки от кандидатите дали да бъде предложен за назначаване на съдийска длъжност“.

16 Съгласно член 43 от този закон:

„1. Решение [на KRS] влиза в сила, ако не подлежи на въззивно обжалване.

2. Ако не е оспорено от всички участници в процедурата, решението по член 37, параграф 1 влиза в сила в частта, в която съдържа отказите да се предложат за назначаване на съдийска длъжност участниците в процедурата, които не са обжалвали, при спазване на разпоредбите на член 44, параграф 1 b“.

17 Член 44 от Закона за KRS е предвиждал:

„1. Всеки участник в процедурата може да обжалва решението на [KRS] пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] на основание, че е издадено в противоречие със закона, освен ако със специални разпоредби не е предвидено друго. […]

1 a. В индивидуалните случаи, свързани със съдийските назначения в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] обжалване е възможно пред [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)]. В такива случаи не може да се обжалва пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)]. Не се допуска обжалване пред [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)] на основание на неправилна преценка дали кандидатът отговаря на критериите, вземани предвид при преценката дали да бъде предложен за назначаване на съдийска длъжност в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)].

1 b. Ако не е оспорено от всички участници в процедурата, що се отнася до индивидуалните случаи, свързани със съдийските назначения в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], решението по член 37, параграф 1 влиза в сила в частта, в която съдържа предложение за назначаването на съдия в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], както и в частта, в която съдържа отказите да се предложат за назначаване на съдийска длъжност в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] участниците в процедурата, които не са обжалвали.

[…]

3. Разпоредбите [на Гражданския процесуален кодекс] […] относно касационните жалби са приложими към производствата пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] и [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)]. Разпоредбите на член 87^1 от посочения закон не са приложими.

4. В индивидуалните случаи, свързани със съдийските назначения в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], отмяната от [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)] на решението [на KRS] да не предложи определено съдийско назначение в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] е равнозначна на приемане на заявлението на обжалвалия участник за кандидатстване за свободна съдийска длъжност в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], за която към датата на обявяване на решението на [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)] процедурата пред [KRS] не е приключила, а ако няма такава процедура — за следващата свободна съдийска длъжност в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], която ще бъде обявена“.

18 Член 44, параграф 1 a от Закона за KRS е въведен в тази разпоредба със Закона от 8 декември 2017 г. за изменение на закона за Националния съдебен съвет и някои други закони, и влиза в сила на 17 януари 2018 г., а параграфи 1 b и 4 — със Закона от 20 юли 2018 г. за изменение на закона за устройството на общите съдилища и някои други закони, и влиза в сила на 27 юли 2018 г. Преди въвеждането на тези изменения жалбите по посочения параграф 1 a са подавани пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] съгласно параграф 1 от същия член 44.

19 С решение от 25 март 2019 г., Trybunał Konstytucyjny (Конституционен съд, Полша) обявява член 44, параграф 1 a от Закона за KRS за несъвместим с член 184 от Конституцията основно с мотива, че предоставената с този параграф 1 a компетентност на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) не е оправдана както от вида на съответните дела и устройствените особености на посочената юрисдикция, така и от прилаганата от нея процедура. В това решение Trybunał Konstytucyjny (Конституционен съд) също така посочва, че обявяването на противоконституционността „задължително води до прекратяването на всички висящи съдебни производства, образувани на основание на обезсилената разпоредба“.

20 Впоследствие член 44 от Закона за KRS е изменен с Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy — Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Закон за изменение на Закона за [KRS] и на Закона за устройството на административните съдилища) от 26 април 2019 г. (Dz. U., 2019 г., позиция 914) (наричан по нататък „Законът от 26 април 2019 г.“), който влиза в сила на 23 май 2019 г. Понастоящем член 44, параграф 1 гласи:

„Всеки участник в процедурата може да обжалва решението на [KRS] пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] на основание, че е издадено в противоречие със закона, освен ако със

специални разпоредби не е предвидено друго. В индивидуалните случаи, свързани със съдийски назначения в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], не се допуска обжалване“.

21 Освен това член 3 от Закона от 26 април 2019 предвижда, че „производствата по жалби срещу решения на [KRS] в индивидуалните случаи, свързани със съдийските назначения [в Sąd Najwyższy (Върховен съд)], които са образувани, но не са приключени преди влизането в сила на този закон, се прекратяват по силата на закона“.

Закон за устройството на общите съдилища

22 Член 22 a от изменения Ustawa — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Закон за устройството на общите съдилища) от 27 юли 2001 г. (Dz. U. от 2019 г., позиция 52) гласи:

„[…]

4 b Преместването на съдия в друго отделение не е обвързано със съгласието му:

1. в случай на преместване в друго отделение, което разглежда дела от същата област;

[…]

4 c Разпоредбите на член 4 b, точка 1 […] не се прилагат по отношение на съдия, който за период от три години е преместен в друго отделение без неговото съгласие. […]

5. Съдия или помощник-съдия, чиито задължения са изменени по начин, който води до промяна на обхвата на функциите му, по-специално поради преместване в друго отделение на съответния съд, може да подаде жалба до [KRS] в седемдневен срок, считано от деня на възлагането на новите му функции. Право на обжалване няма при:

1. преместване в отделение, в което се разглеждат дела от същата област;

[…]“.

Гражданският процесуален кодекс

23 Съгласно член 49 от изменения Ustawa — Kodeks postępowania cywilnego (Закон за въвеждане на Гражданския процесуален кодекс) от 17 ноември 1964 г. (Dz. U. от 2018 г., позиция 1360) (наричан по-нататък „Граждански процесуален кодекс“):

„[…] съдът постановява отвод на съдия по негово искане или по искане на една от страните при наличие на обстоятелство, което може да породи основателно съмнение относно неговата безпристрастност по дадено дело“.

24 Член 50, параграф 3 от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„До произнасянето по искането за отвод на съдия:

1) съдията, за когото се отнася искането за отвод, може да продължи производството;

2) не може да бъде произнесено решение или мярка, с които се слага край на производството“.

25 Член 365, параграф 1 от този кодекс предвижда:

„Окончателен съдебен акт обвързва не само страните и съда, който го е постановил, но и останалите съдилища, останалите публични органи и органите на администрацията, както и останалите лица в предвидените от закона случаи“.

26 Член 388, параграф 1 от посочения кодекс гласи:

„При касационна жалба, когато изпълнението на съдебното решение може да причини непоправима щета на една от страните, второинстанционният съд може да спре изпълнението на обжалваното решение до приключването на касационното производство […]. Решението може да бъде постановено при закрити врати. […]“.

27 Член 391, параграф 1 от същия кодекс гласи:

„При липсата на специални разпоредби, уреждащи производството пред второинстанционния съд, към него по аналогия се прилагат правилата относно производството пред първоинстанционния съд […]“.

28 Член 398[21] от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„При липсата на специални разпоредби, които да уреждат производството пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], към него по аналогия се прилагат правилата относно производството по обжалване […]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

29 W.Ż. изпълнява функцията на съдия в Sąd Okręgowy w K. (Окръжен съд K.). С решение от 27 август 2018 г. председателят на този съд премества W.Ż. от отделението на посочения съд, в което е работел дотогава, в друго отделение на същия съд на основание член 22 a, параграф 4 b, точка 1 от Закона за устройството на общите съдилища.

30 W.Ż. подава жалба срещу това решение пред KRS на основание член 22 a, параграф 5 от посочения закон. Със спорното решение KRS постановява, че липсва основание за произнасяне по тази жалба.

31 На 14 ноември 2018 г., W.Ż. обжалва спорното решение пред Sąd Najwyższy (Върховен съд), в който посочената жалба следва да се разгледа от Колегията за извънреден контрол и публични въпроси. В този контекст обаче W.Ż. подава и искане за отвод на всички съдии от състава на Колегията за извънреден контрол и публични въпроси, тъй като предвид условията на назначаването им те не могат да предоставят необходимите гаранции за независимост и безпристрастност. Това искане трябва да се разгледа от тричленен състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия).

32 Що се отнася до посочените условия на назначаване, запитващата юрисдикция, а именно Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) в разширен състав от седем съдии, уточнява, че срещу решение № 331/2018 на KRS от 28 август 2018 г., с което на президента на Републиката се отправя предложение за назначаване на заинтересованите

лица на съдийски длъжности в Колегията за извънреден контрол и публични въпроси, пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд, Полша) са подадени жалби на основание член 44, параграф 1 а от Закона за KRS от кандидати, които не са предложени за назначаване от KRS с това решение.

33 С окончателно определение от 27 септември 2018 г. Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) постановява спирането на изпълнението на Решение № 331/2018 на основание на член 388, параграф 1 във връзка с член 398^{21} от Гражданския процесуален кодекс, както и на член 44, параграф 3 от Закона за KRS.

34 Независимо от посочените жалби и посоченото определение, на 10 октомври 2018 г. президентът на Републиката назначава на съдийски длъжности в Колегията за извънреден контрол и публични въпроси някои от кандидатите, представени от KRS в Решение № 331/2018.

35 Впоследствие с решение от 22 ноември 2018 г. Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) спира производствата по жалбите, с които е сезиран, до произнасянето на Съда по преюдициалните въпроси, отправени от същия национален съд с решение от 21 ноември 2018 г. по делото, по което е постановено решение от 2 март 2021 г., A.B. и др. (Назначаване на съдиите във Върховния съд — Жалби) (C-824/18, наричано по-нататък „решение A.B. и др.“, EU:C:2021:153), относно друго решение на KRS, с което на президента на Републиката се представят кандидатурите на определени лица за назначаването им на съдийски длъжности в гражданската и наказателната колегия на Sąd Najwyższy (Върховен съд). С тези въпроси Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) е искал по същество да установи дали правото на Съюза допуска разпоредби като член 44, параграфи 1 а—4 от Закона за KRS.

36 На 20 февруари 2019 г. президентът на Републиката назначава на съдийска длъжност в Колегията за извънреден контрол и публични въпроси лице, чиято кандидатура също е била предложена от KRS с Решение № 331/2018 (наричано по-нататък „съдията по делото“).

37 На 8 март 2019 г. заседаващия в едноличен състав съдия по делото, без да разполага с преписката по делото, която към този момент е на разположение на тричленен състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия), и без да изслуша W.Ż, приема определение, с което отхвърля като недопустима жалбата на последния срещу спорното решение (наричано по-нататък „спорното определение“).

38 С решение от 20 март 2019 г. тричленен състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) постановява, че спорното определение е прието в нарушение на член 50, параграф 3, точка 2 от Гражданския процесуален кодекс, като подчертава, че тази разпоредба не допуска постановяване на решение, с което се слага край на производството, докато няма произнасяне по искане за отвод на съдия, подадено от всеки друг съдия. Освен това в същото решение посоченият съд констатира, че това определение нарушава правото на защита на W.Ż. по смисъла на член 45, параграф 1 от Конституцията, член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“) и член 47 от Хартата, тъй като посоченото определение е прието от орган, който не е разполагал с преписката по делото и без W.Ż. да е имал възможност да се запознае със становището на прокуратурата.

39 В това решение посоченият съд е разгледал и въпроса дали съдията по делото действително е имал качеството на съдия, като в противен случай следвало да се приеме, че спорното определение не съществува в правния мир. Този въпрос бил от значение за изхода на висящото пред същия съд производство по искането за отвод, доколкото, ако спорното определение съществува в правния мир, това производство трябвало да бъде прекратено с решение за липса на основание за произнасяне поради липса на предмет, докато, ако това определение не съществува в правния мир, искането за отвод на W.Ż. следвало, напротив, да бъде разгледано. При тези обстоятелства Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) в състав от трима съдии решава да отправи до запитващата юрисдикция следните въпроси:

„1) Съществува ли в правния мир определение за отхвърляне на жалба, подадена пред Sąd Najwyższy (Върховен съд) срещу решение на KRS, произнесено от съдебен състав от един съдия, а именно лице, назначено за съдия в Sąd Najwyższy (Върховен съд) въпреки предходно обжалване пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) на решението на KRS, съдържащо предложението за назначаването на това лице на съдийска длъжност в Sąd Najwyższy (Върховен съд), и въпреки че производството пред Върховния административен съд не е приключило към момента на връчването на акта за назначаване, и слага ли край това определение на производството, образувано с подаването на въпросната жалба?

2) От значение ли е за отговора на въпроса, поставен в точка 1, спирането на действието на решението на KRS, което Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) е произнесъл на основание на член 388, параграф 1 във връзка с член 398[21] от [Гражданския процесуален кодекс] и на член 44, параграф 3 от [Закона за KRS] преди връчването на акта за назначаване на съдийска длъжност в Sąd Najwyższy (Върховен съд)?“.

40 Запитващата юрисдикция счита, че отговорът на отправените до нея въпроси ще зависи по-специално от това дали съдия, назначен при тези условия, е независим и безпристрастен съд, създаден със закон, по смисъла на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, член 267 ДФЕС и член 47, втора алинея от Хартата, както и на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ.

41 Според запитващата юрисдикция член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС действително изисква държавите членки да гарантират, че техните национални съдилища, които се произнасят в областите, обхванати от правото на Съюза, отговарят на тези изисквания, което предполага по-специално съответните съдии да са назначени редовно.

42 От една страна обаче, Колегията за извънреден контрол и публични въпроси разглеждала и дела в обхванатите от правото на Съюза области като защитата на конкуренцията и регулирането на енергийната промишленост. От друга страна, спорното определение било постановено в дело, отнасящо се до статута и защитата на независимостта на съдия от национален съд, който съд от своя страна се произнася в областите, обхванати от правото на Съюза, което налагало спазването на изискванията по член 47, втора алинея от Хартата на всеки етап от главното производство.

43 Освен това запитващата юрисдикция счита, че съдията по делото е назначен в грубо и умишлено нарушение на основните разпоредби на полското право, уреждащи процедурата по назначаване на съдиите.

44 Всъщност, първо, посоченото назначение било извършено при подадена пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) жалба срещу решение № 331/2018, съдържащо предложението за назначаване на заинтересованото лице. От член 179 от Конституцията обаче било видно, че такова предложение има конституционно измерение, така че докато съществуването в правния мир на посоченото решение е под въпрос, всяко едно назначение би било лишено от правно основание, тъй като такова обжалване има за цел да гарантира на участниците в процедурата по назначаване защитата на техните права на равен достъп до публични длъжности и на достъп до съд съгласно член 45, параграф 1, член 60 и член 77, параграф 2 от Конституцията.

45 Разпоредбите на член 44, параграфи 1 b и 4 от Закона за KRS не можели да засегнат изложеното по-горе. Всъщност, както беше посочено в точка 35 от настоящото решение, Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) е отправил преюдициално запитване до Съда по делото, по което е постановено решение A.B. и др., поради съмненията, които този национален съд е имал относно съвместимостта на посочените разпоредби с правото на Съюза. По този начин запитващата юрисдикция подчертава, че именно като вземе предвид разясненията, които ще му предостави Съдът по това дело, Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) ще трябва да се произнесе по посочената съвместимост или да гарантира тълкуване на тези разпоредби в съответствие с правото на Съюза.

46 Второ, като е извършил спорното назначение въпреки окончателното решение, с което Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) е разпоредил спирането на изпълнението на Решение № 331/2018, президентът на Републиката нарушил разпоредбите на член 365, параграф 1 във връзка с член 391, параграф 1 и член 398[21] от Гражданския процесуален кодекс, както и член 44, параграф 3 от Закона за KRS. Освен това назначаването на съдията по делото нарушавало и членове 7 и 10 от Конституцията, тъй като президентът на Републиката не е зачел съдебните правомощия на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд).

47 Впрочем такова нередовно назначаване се вписвало в по-общ контекст на увеличаване на мерките, насочени към възпрепятстване на ефективния съдебен контрол на решенията на KRS, с които се предлагат назначения на съдийски длъжности в Sąd Najwyższy (Върховен съд).

48 Такива мерки били, първо, приемането на член 44, параграфи 1 b и 4 от Закона за KRS, чието съответствие с правото на Съюза, както беше припомнено по-горе, е предмет на въпроси, отправени до Съда в делото, по което е постановено решение A.B. и др., второ, подаването от KRS и група сенатори на жалби пред Trybunał Konstytucyjny (Конституционен съд), по които в решение от 25 март 2019 г. този съд е обявил, че член 44, параграф 1 a от Закона за KRS противоречи на Конституцията и че следователно всички жалби срещу такива висящи пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) решения трябва да бъдат прекратени, и трето, приемането на Закона от 26 април 2019 г., който установява липса на основание за произнасяне по същество по същите жалби и изключва занапред всички жалби от този вид.

49 Към това се добавяли други пороци при назначаването на съдията по делото, сред които фактът, че петнадесетте членове от настоящия KRS със статут на съдии са назначени от Сейма, а не от техните колеги, както преди, и обстоятелството, че посочените членове на KRS били назначени чрез съкращаване на конституционно гарантирания мандат на

членовете на предходния KRS. Тези аспекти от своя страна били предмет на преюдициалните въпроси, отправени до Съда по съединените дела, по които е постановено решение от 19 ноември 2019 г., A. K. и др. (Независимост на Дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982).

50 С оглед на всички условия, при които е назначен съдията по делото, запитващата юрисдикция счита, че той не предоставя необходимите гаранции за своята независимост и безпристрастност. Всъщност тези условия можели да породят в това отношение съмнения у правните субекти и да изложат този съдия на външен натиск от страна на органите, които са го назначили и впоследствие са действали, за да гарантират, че назначението вече не може да бъде оспорено по съдебен ред. Същите условия пораждали и риск от пристрастност в главното производство, за което свидетелствало приемането на спорното определение от съдията по делото.

51 При тези обстоятелства Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) в разширен състав от седем съдии решава да спре производството и да постави на Съда следния въпрос:

„Трябва ли член 2 [ДЕС], член 6, параграфи 1 и 3 [ДЕС] и член 19, параграф 1, втора алинея [ДЕС] във връзка с член 47 [от Хартата] и с член 267 [ДФЕС] да се тълкуват в смисъл, че не е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на правото на [Съюза] съдът в състав от един съдия, когато последният е назначен на съдийска длъжност в грубо нарушение на правната уредба на държавата членка относно назначаването на съдии, изразяващо се по-специално в назначаването на съответното лице на съдийска длъжност въпреки предходното обжалване пред компетентния национален съд [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)] на решението на националния орган […], съдържащо предложението за назначаването на лицето на съдийска длъжност, въпреки спирането на изпълнението на това решение в съответствие с националното право и въпреки че производството пред компетентния национален съд [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд)] не е приключило преди връчването на акта за назначаване?“.

Производството пред Съда

По искането за разглеждане по реда на бързото производство

52 Запитващата юрисдикция отправя искане преюдициалното запитване по настоящото дело да бъде разгледано по реда на бързото производство съгласно член 105 от Процедурния правилник на Съда. В подкрепа на искането си тази юрисдикция изтъква, че разглеждането по реда на това производство е обосновано с оглед на факта, че отвъд настоящото дело в главното производство отговорът на отправения до Съда преюдициален въпрос би могъл да има последици по отношение на правораздавателната дейност на определен брой съдии, назначени неотдавна в различни колегии на Sąd Najwyższy (Върховен съд) при условия, частично или изцяло сходни с тези на назначаването на съдията по делото.

53 Член 105, параграф 1 от Процедурния правилник предвижда, че по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат председателят на Съда може да реши определено преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързо производство, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.

54 Важно е да се припомни, че такова бързо производство е процесуален способ, който се прилага в случай на необходимост от незабавно произнасяне. Впрочем от практиката на Съда следва също че бързото производство може да не се приложи, когато това би било трудно изпълнимо поради чувствителния и сложен характер на поставените от делото правни въпроси, особено когато не е подходящо да се съкращава писмената фаза на производството пред Съда (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 103 и цитираната съдебна практика).

55 В случая на 20 август 2019 г., след като изслушва съдията докладчик и генералния адвокат, председателят на Съда приема, че посоченото в точка 52 от настоящото решение искане не следва да бъде уважено.

56 Всъщност от акта за преюдициално запитване е видно, че спорът в главното производство се отнася по същество до жалба, с която съдия оспорва решение, с което е преместен от отделението, в което е работел дотогава, в друго отделение на същия съд, жалба, придружена от искане за отвод на съдиите, които трябва да я разгледат. Този спор сам по себе си обаче не може да породи необходимост от незабавно произнасяне.

57 Освен това, макар поставеният въпрос действително да се отнася до основни разпоредби на правото на Съюза, той е сложен и изключително чувствителен и от своя страна се вписва в сравнително сложен национален процесуален и правен контекст и поради това не може да е предмет на процедура, дерогираща общите процесуални правила. Впрочем в случая, както е видно от точки 45, 48 и 49 от настоящото решение, е трябвало да се вземе предвид и обстоятелството, че някои от въпросите на запитващата юрисдикция, на които се основава настоящото запитване, вече са били предмет на други преюдициални запитвания, чието разглеждане е в доста напреднал стадий.

По устната фаза на производството и искането за възобновяването ѝ

58 След писмената фаза на производството на проведеното на 22 септември 2020 г. съдебно заседание са изслушани устните становища на заинтересованите страни, и по-специално тези на полското правителство. Заключението на генералния адвокат е представено на 15 април 2021 г. — дата, на която следователно е приключила устната фаза на производството.

59 С акт, постъпил в секретариата на Съда на 7 май 2021 г., полското правителство иска възобновяване на устната фаза на производството.

60 В подкрепа на това искане посоченото правителство изтъква различните подходи в заключението на генералния адвокат по настоящото дело, от една страна, и в заключението на генералния адвокат Hogan в дело Repubblika (C-896/19, EU:C:2020:1055),

по което е постановено решение от 20 април 2021 г., Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311), от друга страна, по отношение на преценката на процеса на назначаване на националните съдии в различните държави членки в светлината на правото на Съюза.

61 Полското правителство счита също, че в случая възобновяването на устната фаза на производството е обосновано от обстоятелството, че в своето заключение, с което полското правителство не е съгласно, генералният адвокат не взел предвид в достатъчна степен неговите доводи, така че заключението му не било обективно.

62 В това отношение следва да се припомни, от една страна, че Статутът на Съда на Европейския съюз и Процедурният правилник на Съда не предвиждат възможност за заинтересованите субекти по член 23 от Статута да представят становища в отговор на заключението на генералния адвокат (решение от 6 март 2018 г., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, т. 26 и цитираната съдебна практика).

63 От друга страна, съгласно член 252, втора алинея ДФЕС генералният адвокат представя публично, при пълна безпристрастност и независимост, мотивирани заключения по делата, за които съгласно Статута на Съда на Европейския съюз се изисква неговото произнасяне. Съдът не е обвързан нито от това заключение, нито от изложените от генералния адвокат мотиви към него. Поради това несъгласието на заинтересован субект със заключението на генералния адвокат не може само по себе си да бъде основание за възобновяване на устната фаза на производството, независимо какви са разгледаните в заключението въпроси (решение от 6 март 2018 г., Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, т. 27 и цитираната съдебна практика).

64 Колкото до твърденията на полското правителство относно предполагаемата липса на обективност на заключението на генералния адвокат, достатъчно е да се отбележи, че становището на полското правителство, че последният не е взел предвид в достатъчна степен неговите доводи в заключението си по настоящото преюдициално запитване, при всички положения не може да докаже такава липса на обективност.

65 Съгласно член 83 от процедурния си правилник Съдът може освен това във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат, да постанови възобновяване на устната фаза на производството, по-специално когато счита, че делото не е напълно изяснено, когато след закриване на тази фаза някоя от страните посочи нов факт от решаващо значение за решението на Съда.

66 В настоящия случай обаче след изслушване на генералния адвокат Съдът счита, че след писмената фаза на производството и проведеното пред него съдебно заседание разполага с всички необходими данни, за да се произнесе по настоящото преюдициално запитване. Съдът отбелязва освен това, че с подадената от полското правителство молба за възобновяване на устната фаза на производството не се установяват нови факти, които да са от значение за бъдещото му решение.

67 При тези обстоятелства няма основание да се разпорежда възобновяване на устната фаза на производството.

По преюдициалния въпрос

68 Съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 15 юли 2021 г., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, т. 31 и цитираната съдебна практика).

69 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че запитващата юрисдикция трябва да отговори на изложените в точка 39 от настоящото решение въпроси, отправени от тричленен състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия). С тези въпроси запитващата юрисдикция иска да установи дали има основание да не вземе предвид спорното определение и следователно да продължи разглеждането на искането за отвод, с което е сезирана в главното производство, или следва да приеме, че липсва основание за произнасяне по същество по това искане, тъй като посоченото определение слага край на спора в главното производство, като обявява за недопустима жалбата пред Sąd Najwyższy (Върховен съд), подадена от W.Ż. срещу спорното определение.

70 Освен това следва да се подчертае, че с посоченото решение KRS е постановил липса на основание за произнасяне по същество по жалбата на W.Ż. срещу решението, с което председателят на Sąd Okręgowy w K. (Окръжен съд K.), в който W.Ż. е назначен за съдия, е преместил последния без неговото съгласие от отделението на този съд, в което е работил дотогава, в друго отделение на посочения съд.

71 При това положение следва да се приеме, че с въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и принципът за предимство на правото на Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че национален съд, сезиран с искане за отвод, подадено в допълнение към жалба, с която съдия оспорва решение, с което без неговото съгласие е преместен от едно отделение на съда, в който е назначен, в друго, трябва да приеме за нищожно определение, с което действащ като последна инстанция орган в състав от един съдия е отхвърлил посочената жалба, тъй като с оглед на обстоятелствата, при които е назначен еднолично заседаващият в посочения орган съдия, последният не е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС.

72 Що се отнася до посочените обстоятелства, в своя въпрос запитващата юрисдикция изтъква по-специално факта, че към датата на назначаване на съдията по делото решението на KRS, с което този съдия е предложен за това назначаване, е било обжалвано по съдебен ред, както и обстоятелството, че сезираният с жалбата Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) е разпоредил спиране на изпълнението на това решение.

73 Както е видно от точки 45, 48 и 49 от настоящото решение, в мотивите на акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция посочва също съмненията, които има в този контекст относно, от една страна, последователните промени, засегнали националните норми, уреждащи такива обжалвания по съдебен ред и компетентността на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) да ги разглежда, и от друга страна, явната липса на независимост на KRS, като подчертава, че тези два въпроса вече са били предмет на преюдициални запитвания, отправени до Съда съответно по делото, по което е

постановено решение A.B. и др., както и по съединените дела, по които е постановено решение от 19 ноември 2019 г. A. K. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982).

По компетентността на Съда

74 Според Prokurator Generalny (главен прокурор, Полша) процесуалноправните условия, приложими към процедурите по назначаване на съдии и условията за валидност на такива назначения, са от изключителната компетентност на държавите членки и не попадат в приложното поле на правото на Съюза. Поради това тези въпроси били извън обхвата на компетентност на Съда.

75 В това отношение следва да се припомни, както следва от постоянната съдебна практика, че макар организацията на правораздаването в държавите членки да е безспорно от тяхната компетентност, при упражняването на тази компетентност държавите членки все пак са длъжни да спазват задълженията си, които произтичат от правото на Съюза, и че това важи по-специално за националните норми, уреждащи приемането на решенията за назначаване на съдии, а при необходимост и за нормите, уреждащи приложимия съдебен контрол при такива процедури по назначаване (вж. в този смисъл решения A.B. и др., т. 68 и цитираната съдебна практика, и от 20 април 2021 г., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 48).

76 Освен това така изложените от главния прокурор доводи всъщност се отнасят именно до обхвата и следователно до тълкуването на посочените в поставения въпрос разпоредби от първичното право, което тълкуване безспорно е от компетентността на Съда на основание на член 267 ДФЕС (вж. в този смисъл решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 111 и цитираната съдебна практика).

77 От своя страна полското правителство твърди, че преюдициалният въпрос няма за цел тълкуване на правото на Съюза, а само потвърждаване на тезата на запитващата юрисдикция, че съдията по делото не е независим и безпристрастен, нито законно назначен, което предполага както тълкуване на разпоредбите от националното право, уреждащи процедурата по назначаване на съдиите, така и преценка на фактите в светлината на посочените разпоредби, а също и проверка дали такова нарушение на националното право е довело до нарушение на правото на Съюза. Такива въпроси обаче не били от компетентността на Съда, когато се произнася по преюдициално запитване.

78 В това отношение обаче следва да се припомни, от една страна, че макар в рамките на производство по член 267 ДФЕС, основано на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, безспорно само националният съд е компетентен да установява и преценява фактите по спора в главното производство, както и да тълкува и прилага националното право (вж. по-специално решение от 26 април 2017 г., Farkas, C-564/15, EU:C:2017:302, т. 37 и цитираната съдебна практика), това не променя факта, че за разлика от това Съдът следва да предостави на отправилата запитването национална юрисдикция насоки за тълкуването на правото на Съюза, които могат да са необходими за решаването на спора в главното производство, като същевременно вземе предвид съдържащата се в акта за преюдициално запитване информация за националното право, приложимо към посочения спор и към фактите, които го характеризират.

79 От друга страна, Съдът, макар в рамките на такова преюдициално запитване да не се произнася по съвместимостта на разпоредби от национално право с норми от правото на Съюза, той все пак е компетентен да предостави на запитващата юрисдикция всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които биха могли да ѝ позволят при решаването на делото, с което е сезирана, да прецени дали е налице такова съответствие (решение от 20 април 2021 г., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 30 и цитираната съдебна практика).

80 От изложеното по-горе следва, че Съдът е компетентен да се произнесе по настоящото преюдициално запитване.

По допустимостта

81 Полското правителство и главният прокурор считат, че преюдициалното запитване е недопустимо на различни основания.

82 На първо място, главният прокурор поддържа, че като се произнася по жалба срещу решение на KRS като разглежданата в главното производство, Sąd Najwyższy (Върховен съд) действа не като съдебен орган, който се произнася по правен спор, а като „правозащитен орган“, встъпващ в производство, което се отнася до „абстрактно“ решение.

83 В това отношение следва да се припомни, че условията, при които Съдът изпълнява функциите си във връзка с преюдициалните производства, не зависят от характера и целта на образуваните пред националните съдилища спорни производства. Член 267 ДФЕС се позовава на решението, което трябва да бъде постановено от националния съд, без да предвижда специален режим в зависимост от естеството на последния (решение от 16 декември 1981 г., Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, т. 33).

84 Както е видно от постоянната съдебна практика националните юрисдикции могат да сезират Съда, ако пред тях има висящ спор и ако се произнасят в производство, което приключва с правораздавателен акт (вж. в този смисъл решение от 31 януари 2013 г., Белов, C-394/11, EU:C:2013:48, т. 39).

85 Настоящият случай обаче несъмнено е такъв.

86 Всъщност, както е видно от акта за преюдициално запитване, в главното производство Sąd Najwyższy (Върховен съд) трябва да се произнесе по жалба, с която W.Ż оспорва решение на KRS за липса на основание за произнасяне по жалбата, която е подал пред този орган срещу решение, с което е преместен без негово съгласие от едно отделение на съда, в който е назначен като съдия, в друго.

87 На второ място, полското правителство твърди, че разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване се иска в настоящия случай, не са приложими към спора в главното производство и че по-конкретно не могат да наложат задължения на държава членка, когато установява условията за преместване на съдиите или процедурата по назначаването им, нито пък да задължат президента на Републиката да спре да издава актове за назначаване на съдиите до произнасянето на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) по жалбата срещу решението на KRS. Всички тези въпроси всъщност били само от компетентността на държавите членки в съответствие с член 5 ДЕС във връзка с членове 3 ДФЕС и 4 ДФЕС.

88 Освен това запитващата юрисдикция не разполагала с никаква компетентност по силата на националното право, за да приеме решение, което фактически би било равнозначно на освобождаване от длъжност на съдията по делото, и всяко установяване на такава компетентност въз основа на правото на Съюза или на решение на Съда би противоречало на основни национални конституционни принципи в нарушение на член 4, параграф 2 ДЕС, както и на принципите на правовата държава, на несменяемостта на съдиите и на правната сигурност.

89 В това отношение, от една страна, в точка 75 от настоящото решение вече бе припомнено, че при упражняването на тяхната компетентност, по-специално на компетентността във връзка с въвеждането на национални норми, уреждащи процедурата за назначаване на съдии и налагащи съдебен контрол на тази процедура, държавите членки са длъжни да спазват задълженията си, произтичащи от правото на Съюза.

90 От друга страна, се налага констатацията, че така изтъкнатите от полското правителство доводи по същество се отнасят до обхвата и съответно до тълкуването на разпоредбите от правото на Съюза, посочени в преюдициалния въпрос, както и до последиците от тези разпоредби, предвид по-конкретно предимството на това право. Ето защо подобни доводи, които се отнасят до поставения въпрос по същество, поначало не могат да обусловят неговата недопустимост (вж. в този смисъл решение A.B. и др., т. 80).

91 На трето място, полското правителство и главният прокурор считат, че в рамките на настоящия спор не е необходимо Съдът да отговаря на преюдициалния въпрос.

92 Посочените заинтересовани страни считат, първо, че след като жалбата на W.Ż. срещу спорното решение е отхвърлена със спорното определение, в главното производство вече не съществува спор за решаване, така че искането за отвод, висящо пред тричленния състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) вече е безпредметно.

93 В това отношение обаче следва да се отбележи, както е посочила запитващата юрисдикция, че отговорът на Съда на преюдициалния въпрос е необходим, за да позволи на тази национална юрисдикция да отговори на въпросите, които са ѝ поставени от тричленен състава на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) и които имат за цел да се установи дали последната юрисдикция трябва да приеме спорното определение за нищожно и следователно да се произнесе по искането за отвод, с което е сезирана.

94 От това следва, че в настоящия случай отговорът на Съда е необходим, за да позволи на запитващата юрисдикция, а впоследствие и на тричленния състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) да решат поставените въпроси in limine litis, преди последната юрисдикция евентуално да може да се произнесе по същество по спора в главното производство (вж. в този смисъл решение от 26 март 2020 г., Miasto Łowicz и Prokurator Generalny, C-558/18 и C-563/18, EU:C:2020:234, т. 51 и цитираната съдебна практика). При това положение възражението на полското правителство и главния прокурор трябва да бъде отхвърлено.

95 Второ, главният прокурор поддържа, че съгласно националната съдебна практика висящото в главното производство искане за отвод трябва да бъде обявено за недопустимо, тъй като е насочено към съдии, които все още не са определени за разглеждането на съответното дело.

96 В това отношение обаче е достатъчно да се припомни, че от постоянната съдебна практика следва, че в рамките на преюдициалното запитване по член 267 ДФЕС Съдът не е компетентен да проверява дали актът за преюдициално запитване е постановен съобразно националните правила за съдебната организация и съдопроизводството (решение от 16 юни 2015 г., Gauweiler и др., C-62/14, EU:C:2015:400, т. 26 и цитираната съдебна практика), нито по-конкретно да проверява дали висящо пред запитваща юрисдикция искане е допустимо в съответствие с тези правила (вж. в този смисъл решение от 7 декември 2000 г., Schnorbus, C-79/99, EU:C:2000:676, т. 21 и 22).

97 Трето, според главния прокурор, макар преюдициалният въпрос да се основава на твърдението, че в случая правилата, уреждащи националната процедура по назначаване на съдии, са нарушени, такива нарушения на националното право не са доказани.

98 В това отношение обаче в точка 78 от настоящото решение вече беше припомнено, че в рамките на производството по член 267 ДФЕС Съдът не е компетентен да се произнася по тълкуването и прилагането на националната правна уредба, нито да преценява фактите.

99 На четвърто и последно място, главният прокурор поддържа, че мотивите на преюдициалното запитване не отговарят на изискванията, произтичащи от член 94 от Процедурния правилник на Съда. Всъщност съдържащото се в посоченото запитване изложение на разпоредбите на приложимото национално право било избирателно и не подкрепяло твърдените нарушения на националната процедура по назначаване на съдиите, докато причините, продиктували избора на разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване се иска и с които може да се установи необходимата връзката между тях и националната правна уредба, приложима към спора в главното производство, също не били изяснени от посочения съд.

100 В това отношение следва обаче да се посочи, че видно от информацията, съдържаща се в точки 3—28 и 40—50 от настоящото решение, преюдициалното запитване съдържа всички необходими данни, по-специално тези, отнасящи се до съдържанието на приложимите в настоящия случай национални разпоредби, до причините, поради които запитващата юрисдикция е отправила запитване до Съда относно тълкуването на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, както и до връзката, която посочената юрисдикция установява между тази разпоредба и посочените по-горе национални правила, така че Съдът може да се произнесе по въпроса, с който е сезиран.

101 От изложените съображения следва, че преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

102 Както е предвидено в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, държавите членки следва да предвидят система от правни средства и процедури, осигуряващи ефективна съдебна защита на правните субекти в областите, обхванати от правото на Съюза. Посоченият в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС принцип на ефективна съдебна защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, представлява основен принцип на правото на Съюза, който произтича от общите конституционни традиции на държавите членки, прогласен е в членове 6 и 13 от ЕКПЧ, и понастоящем е потвърден в член 47 от Хартата (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 190 и цитираната съдебна практика). Следователно последната разпоредба трябва надлежно да

бъде взета предвид при тълкуването на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС (вж. в този смисъл решение от 20 април 2021 г., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 45 и цитираната съдебна практика).

103 Що се отнася до материалното приложно поле на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, тази разпоредба визира „областите, обхванати от правото на Съюза“, независимо от случаите, в които държавите членки прилагат това право по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата (решения от 24 юни 2019 г., Комисия/Полша (Независимост на Върховния съд), C-619/18, EU:C:2019:531, т. 50 и цитираната съдебна практика и от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 192 и цитираната съдебна практика).

104 По силата на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС всяка държава членка трябва да гарантира по-конкретно че органите, които, като „юрисдикции“ по смисъла на правото на Съюза, са част от системата ѝ от способи за защита в областите, обхванати от правото на Съюза, и следователно биха могли да се произнасят в това си качество по прилагането или тълкуването на правото на Съюза, отговарят на изискванията за ефективна съдебна защита (решение, A.B. и др., т. 112 и цитираната съдебна практика).

105 Що се отнася до делото в главното производство, най-напред следва да се припомни, че жалбата на W.Ż. пред Sąd Najwyższy (Върховен съд) е срещу решение на KRS за липса на основание за произнасяне по жалба на W.Ż. пред посочения орган във връзка с решение на председателя на Sąd Okręgowy w K. (Окръжен съд K.), с което W.Ż. е преместен без неговото съгласие от отделението на посочения съд, в което е работел дотогава, в друго отделение на същия съд.

106 В това отношение е безспорно, че общ полски съд като Sąd Okręgowy (Окръжен съд) може да се произнася по въпроси относно прилагането или тълкуването на правото на Съюза и че в качеството си на „юрисдикция“ по смисъла на това право попада в обхвата на полската система за правни средства за защита в „областите, обхванати от правото на Съюза“, по смисъла на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС (вж. в този смисъл решения от 5 ноември 2019 г., Комисия/Полша (Независимост на общите съдилища), C-192/18, EU:C:2019:924, т. 104 и от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 55).

107 За да се гарантира, че такъв съд е в състояние да осигури така изискваната от член 19, параграф 1, втора алинея ДФЕС ефективна съдебна защита, запазването на независимостта на посочените органи е от първостепенно значение, което се потвърждава от член 47, втора алинея от Хартата, съгласно който достъпът до „независим“ съд е едно от изискванията, свързани с основното право на ефективни правни средства за защита (решения от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 194 и цитираната съдебна практика и от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596 т. 57).

108 Това изискване за независимост на съдилищата, присъщо за правосъдната дейност, спада към основното съдържание на правото на ефективна съдебна защита и на основното право на справедлив съдебен процес, което има кардинално значение като гаранция за защитата на всички права, които правните субекти черпят от правото на Съюза, и за опазването на общите ценности на държавите членки, прогласени в член 2 ДЕС, по-конкретно на

ценността правова държава (решения от 20 април 2021 г., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 51 и цитираната съдебна практика и от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 58).

109 Съгласно постоянната съдебна практика така изискваните от правото на Съюза гаранции за независимост и безпристрастност налагат наличието на правила — по-конкретно за състава на органа, назначаването, срока на упражняване на функциите, както и основанията за самоотвод, отвод и освобождаване от длъжност на членовете му — които позволяват да се отстрани всяко оправдано съмнение у правните субекти в неподатливостта на посочения орган на влиянието на външни фактори и в неутралността му по отношение на противопоставящите се интереси (решение от 20 април 2021 г., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 53 и цитираната съдебна практика).

110 В това отношение е важно съдиите да са защитени от външна намеса или натиск, които могат да застрашат тяхната независимост. Правилата, приложими към статута на съдиите и упражняването на техните функции, трябва по-специално да позволяват да се изключи не само всяко пряко влияние под формата на инструкции, но и всички форми на косвено влияние, които биха могли да насочват решенията на съответните съдии, и по този начин те да не създадат впечатление за независимост или за безпристрастност, което е в състояние да накърни доверието, което правосъдието трябва да вдъхва на правните субекти в едно демократично общество и в една правова държава (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 197 и цитираната съдебна практика).

111 Тази абсолютно необходима свобода на съдиите от всякаква външна намеса или натиск следователно изисква по-специално установяването на някои гаранции като несменяемостта, чието предназначение е да защитят лицата, изпълняващи правораздавателна функция (решение от 5 ноември 2019 г., Комисия/Полша (Независимост на общите съдилища), C-192/18, EU:C:2019:924, т. 112 и цитираната съдебна практика).

112 Предвид кардиналното значение на принципа на несменяемост изключение от този принцип е допустимо само ако е оправдано от легитимна цел и е пропорционално с оглед на постигането ѝ, както и при условие че не поражда основателни съмнения в съзнанието на правните субекти относно неподатливостта на съответните съдилища на външни фактори и неутралността им по отношение на противопоставящите се интереси. Ето защо е общопризнато, че съдиите могат да бъдат освободени от длъжност, ако не са в състояние да продължат да изпълняват функциите си поради неспособност или сериозно нарушение на задълженията си и при спазване на съответните процедури (вж. в този смисъл решение от 5 ноември 2019 г., Комисия/Полша (Независимост на общите съдилища), C-192/18, EU:C:2019:924, т. 113 и 115 и цитираната съдебна практика).

113 В това отношение съгласно постоянната съдебна практика изискването за независимост на съдиите, произтичащо от член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, налага дисциплинарният режим на съдиите да съдържа необходимите гаранции за пълното избягване на риска от използване на подобен режим като система за политически контрол на съдържанието на съдебните актове. Въвеждането на правила, които определят по-специално както действията, които представляват дисциплинарни нарушения, така и конкретно приложимите санкции, които предвиждат намесата на независим орган по реда на процедура, гарантираща изцяло прогласените в членове 47 и 48 от Хартата права,

по-конкретно правото на защита, и които закрепват възможността за оспорване пред съд на решенията на дисциплинарните органи, представлява набор от съществени гаранции за целите на опазването на независимостта на съдебната власт (решения от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 198 и цитираната съдебна практика и от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 61).

114 Принудителните премествания на съдия в друг съд или принудителното преместване от едно отделение в друго отделение на същия съд, какъвто е случаят в главното производство, обаче също биха могли да засегнат принципите на несменяемост и на независимост на съдиите.

115 Всъщност такива премествания могат да са средство за упражняване на контрол върху съдържанието на съдебните актове, тъй като са в състояние не само да засегнат обхвата на задълженията на съответните магистрати и разглеждането на възложените им случаи, но и да окажат значително отражение върху живота и кариерата им, както и да имат последици, подобни на тези на дисциплинарно наказание.

116 След като разглежда различни международни актове, относно въпросите, свързани с преместванията на съдии, Европейският съд по правата на човека отбелязва, че тези актове потвърждават наличието на произтичащо от независимостта на съдебната власт право на членовете на съдебната власт на защита срещу произволно преместване. В това отношение посоченият съд по-специално е изтъкнал значението на процесуалните гаранции и на възможността за обжалване по съдебен ред на решенията, които засягат кариерата на съдиите, включително техния статут, и по-специално решенията за принудителното им преместване, за да се гарантира, че тяхната независимост няма да бъде застрашена от неоснователно външно влияние (вж. в този смисъл ЕСПЧ, 9 март 2021 г., Bilgen c/y, Турция, CE:ECHR:2021:0309JUD000157107, § 63 и 96).

117 С оглед на гореизложеното следва да се приеме, че изискването за независимост на съдиите, произтичащо от член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС във връзка с член 47 от Хартата, налага режимът, приложим към принудителните премествания на съдиите, да предоставя по-специално, подобно на правилата относно дисциплинарните производства, необходимите гаранции за пълното избягване на риска тази независимост да бъде застрашена от пряка или непряка външна намеса. От това следва, че припомнените в точка 113 от настоящото решение правила и принципи относно дисциплинарния режим на съдиите трябва да се прилагат mutatis mutandis и по отношение на такъв режим на премествания.

118 Ето защо е важно, дори когато такива мерки за принудително преместване са приети от председателя на съда, към който принадлежи засегнатият от тези мерки съдия, извън дисциплинарния режим на съдиите, какъвто е случаят в главното производство, посочените мерки да могат да бъдат приети само по законни основания, свързани по-конкретно с разпределението на наличните ресурси, за да се осигури доброто правораздаване и такива решения да могат да бъдат оспорвани по съдебен ред по реда на процедура, гарантираща изцяло прогласените в членове 47 и 48 от Хартата права, и по-специално правото на защита.

119 Що се отнася до контекста на главното производство, Rzecznik Praw Obywatelskich (омбудсман, Полша) посочва по-специално пред Съда, първо, че W.Ż. счита, че решението за преместване, което оспорва, представлява неоправдано понижение, тъй като е бил преместен от второинстанционно в първоинстанционно отделение на Гражданската колегия на Окръжния съд, второ, че W.Ż. е бил член и говорител на предишния KRS, като е известно, че публично е критикувал неотдавнашните съдебни реформи в Полша, и трето, че председателят на съда, приел разглежданото в главното производство решение за преместване, е назначен с дискреционно решение на министъра на правосъдието съгласно член 24, параграф 1 от Закона за устройството на общите съдилища на мястото на предишния председател на същия съд, без обаче към този момент мандатът на последния да е изтекъл. Като припомня, че производството по жалбата на W.Ż. срещу посоченото решение за преместване е прекратено, омбудсманът, като споделя съмненията, изразени от запитващата юрисдикция в това отношение, изтъква още в този смисъл, че настоящият KRS, приел това решение, не е независим орган.

120 Макар, когато е сезиран с преюдициално запитване, както в настоящия случай, Съдът да не е компетентен да провери доколко тези обстоятелства или част от тях са действително установени, във всеки случай е необходимо, за да се гарантира правото на ефективни правни средства за защита срещу решение за принудително преместване като разглежданото в главното производство, независим и безпристрастен съд, създаден със закон, да може в съответствие с процедура, гарантираща изцяло прогласените в членове 47 и 48 от Хартата права, да провери основателността на това решение, както и на решението за липса на основание за произнасяне по същество, прието от орган като KRS във връзка с жалбата срещу посоченото решение за преместване.

121 В настоящия случай, както става ясно от точка 71 от настоящото решение, запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали в контекста на главното производство правото на Съюза изисква спорното определение, с което съдията по делото е отхвърлил жалбата на W.Ż. срещу спорното решение, да се счита за нищожно с оглед на обстоятелствата, при които е назначен този съдия. Видно от текста му, този въпрос има за цел именно да се установи дали с оглед на посочените обстоятелства може да се приеме, че този съдия е „независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на правото на Съюза“.

122 Що се отнася до тези понятия, видно от член 47, втора алинея, първо изречение от Хартата — който, както беше припомнено в точка 102 от настоящото решение, отразява общия принцип на правото на Съюза на ефективна правна защита, който е посочен и в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС — всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон.

123 Освен това, доколкото Хартата съдържа права, съответстващи на тези, гарантирани от ЕКПЧ, член 52, параграф 3 от Хартата има за цел да осигури необходимата последователност между правата по Хартата и съответстващите им права, гарантирани от ЕКПЧ, без това да засяга автономността на правото на Съюза. Съгласно разясненията относно Хартата на основните права (ОВ C 303, 2007 г., стр. 17) член 47, втора алинея от Хартата съответства на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. Следователно Съдът трябва да гарантира, че даваното от него тълкуване на член 47, втора алинея от Хартата осигурява такова ниво на защита, което се съобразява с нивото на защита, гарантирано от член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, както е тълкуван от Европейския съд по правата на човека (вж. в този

смисъл решения от 29 юли 2019 г., Gambino и Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, т. 39 и цитираната съдебна практика и от 26 март 2020 г., Преразглеждане Simpson/Съвет и HG/Комисия, C-542/18 RX-II и C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, т. 72).

124 В това отношение Европейският съд по правата на човека е подчертал по-специално, че макар правото на „съд, създаден в съответствие със закона“, гарантирано в член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, да е самостоятелно право, то все пак е тясно свързано с гаранциите за „независимост“ и „безпристрастност“ по смисъла на тази разпоредба. Ето защо посоченият съд постановява по-специално, че макар всяко едно от институционалните изисквания по член 6, параграф 1 от ЕКПЧ да преследва конкретна цел, което ги превръща в специфични гаранции на справедлив съдебен процес, общото между тях е, че зачитат основни принципи като върховенството на правото и разделението на властите, като в това отношение уточнява, че в основата на всяко от тези изисквания е необходимостта от запазване на доверието, което съдебната власт трябва да вдъхва на правните субекти, и независимостта на тази власт по отношение на другите власти (ЕСПЧ, 1 декември 2020 г., Ástráðsson с/у Исландия, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, § 231 и 233).

125 Що се отнася по-конкретно до процеса по назначаване на съдиите, Европейският съд по правата на човека посочва също, че с оглед на съществените последици, които посоченият процес има за правилното функциониране и легитимността на съдебната власт в една демократична и правова държава, този процес непременно е неразделна част от понятието „съд, създаден в съответствие със закона“, по смисъла на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, като същевременно уточнява, че независимостта на съда по смисъла на тази разпоредба се измерва по-специално с начина, по който са назначени неговите членове (ЕСПЧ, 1 декември 2020 г., Ástráðsson с/у Исландия, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, § 227 и 232).

126 Както е постановил Съдът от своя страна, гаранциите за достъп до независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, и по-специално тези, които определят какво е съд и как е съставен, са крайъгълният камък на правото на справедлив процес. Проверката на това дали с оглед на състава си орган представлява такъв съд, когато изникне съмнение в тази връзка, е необходима по-специално за доверието, което съдилищата в едно демократично общество трябва да вдъхват на правните субекти (вж. решение от 26 март 2020 г., Преразглеждане Simpson и HG/Съвет и Комисия, C-542/18 RX–II и C-543/18 RX–II, EU:C:2020:232, т. 57 и цитираната съдебна практика).

127 В съответствие с принципа на разделение на властите, характерен за функционирането на всяка правова държава, трябва да се гарантира независимостта на съдилищата по-специално спрямо законодателната и изпълнителната власт (решение от 20 април 2021 г., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, т. 54 и цитираната съдебна практика).

128 Както беше припомнено в точки 109 и 110 от настоящото решение, изискванията за независимост и безпристрастност налагат наличието на правила, по-конкретно по отношение на състава на органа и назначаването на членовете му, които позволяват да се отстрани всяко оправдано съмнение у правните субекти в неподатливостта на този орган на външни фактори и в неутралността му по отношение на противопоставящите се интереси.

129 Освен това в точка 73 от решение от 26 март 2020 г., Преразглеждане Simpson и HG/Съвет и Комисия (C-542/18 RX-II и C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232), Съдът припомня, позовавайки се на постоянната практика на Европейския съд по правата на човека, че изразът „създаден в

съответствие със закона“ е въведен в член 6, параграф 1, първо изречение от ЕКПЧ, за да не се позволи организацията на съдебната система да бъде оставена на свободната преценка на изпълнителната власт и за да бъде тази материя уредена с приет от законодателната власт закон по начин, отговарящ на нормите, регулиращи упражняването на нейната компетентност. Този израз отразява именно принципа на правовата държава и се отнася не само до правната основа за самото съществуване на съда, но и до заседаващия по всяко дело състав, както и всяка друга разпоредба от вътрешното право, чието незачитане води до нередовност на участието на един или повече съдии при разглеждането на делото, включително по-специално разпоредбите относно независимостта и безпристрастността на членовете на съответната юрисдикция.

130 Що се отнася до правото на Съюза, като се опира на практиката на Европейския съд по правата на човека, Съдът е постановил, че нередовност, допусната при назначаването на съдиите в съответната съдебна система, води до нарушение на изискването съдът да е създаден в съответствие със закона по-конкретно когато тази нередовност е от такова естество и толкова сериозна, че създава реална опасност други власти, по-конкретно изпълнителната власт, да могат неоснователно да упражняват дискреционни правомощия, излагащи на опасност почтеността на резултата, до който води процесът на назначаването, и предизвиквайки по този начин в съзнанието на правните субекти основателно съмнение в независимостта и безпристрастността на съответния съдия/съдии, което се получава, когато става въпрос за основни правила, представляващи неразделна част от изграждането и функционирането на съдебната система (вж. в този смисъл решение от 26 март 2020 г., Преразглеждане Simpson и HG/Съвет и Комисия, C-542/18 RX–II и C-543/18 RX–II, EU:C:2020:232, т. 75).

131 Запитващата юрисдикция ще трябва в крайна сметка да се произнесе — с оглед на всички припомнени в точки 126—130 от настоящото решение принципи и след като направи необходимите за тази цел преценки — дали всички условия, при които е назначен съдията по делото, и по-специално евентуалните нередности в процедурата по назначаването му, могат да доведат до заключението, че органът, в рамките на който такъв съдия е постановил еднолично спорното определение, не е действал като „независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон“ по смисъла на правото на Съюза.

132 Всъщност, както беше припомнено по същество в точка 78 от настоящото решение, член 267 ДФЕС оправомощава Съда не да прилага нормите на правото на Съюза към определен случай, а само да се произнася по тълкуването на Договорите и на актовете на институциите на Съюза.

133 Въпреки това според постоянната съдебна практика Съдът може в рамките на съдебното сътрудничество, въведено с член 267 ДФЕС, и въз основа на материалите по делото да предостави на националната юрисдикция насоките за тълкуване на правото на Съюза, които могат да ѝ бъдат полезни, когато преценява действието на една или друга от неговите разпоредби (вж. в този смисъл решение от 18 май 2021 г., „Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 201 и цитираната съдебна практика).

134 В настоящия случай съмненията на запитващата юрисдикция относно качеството на „независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон“ на съдията по делото при приемането на спорното определение, произтичат, на първо място, от факта, че този съдия е назначен, въпреки че решение № 331/2018 на KRS, съдържащо предложението

за назначаването му, е било предмет на висящо пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) производство по обжалване, което според запитващата юрисдикция означава, че посоченият съдия е назначен в нарушение на приложимото национално право.

135 В това отношение както полското правителство и главният прокурор, така и Европейската комисия все пак отбелязват, че с оглед на техния текст националните норми, които са били в сила към момента на подаване на посочената жалба, и особено разпоредбите на член 44, параграфи 1 b и 4 от Закона за KRS, не са предполагали, че такава жалба може в крайна сметка да постави под въпрос назначаването на така избрания от KRS кандидат, нито следователно да са пречка за назначаването му.

136 Освен това от акта за преюдициално запитване в настоящото дело става ясно, че преценката на запитващата юрисдикция, че съдията по делото е назначен в нарушение на националните разпоредби, уреждащи назначаването на съдиите, се основава не на факта, че в случая са нарушени разпоредбите на член 44, параграфи 1 b и 4 от Закона за KRS, а по-скоро на обстоятелството, че според тази юрисдикция самите национални разпоредби нарушават някои разпоредби от Конституцията и правото на Съюза.

137 При това положение, ако запитващата юрисдикция в крайна сметка приеме, че с оглед на националното право в сила към датата на назначаване на съдията по делото обстоятелството, че производство по обжалване като посоченото в точка 134 от настоящото решение е било висящо пред Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд), само по себе си очевидно не може да е пречка президентът на Републиката да пристъпи към това назначение, не би могло да се приеме, че посоченото назначение е извършено в грубо нарушение на основните правила, приложими при назначаването на съдиите, по смисъла на припомнената в точка 130 от настоящото решение съдебна практика.

138 На второ място, запитващата юрисдикция все пак отбелязва, от една страна, че съдията по делото е назначен в нарушение на окончателно решение на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд), с което като охранителна мярка се разпорежда спирането на изпълнението на решение № 331/2018, при положение че такова спиране на изпълнението според запитващата юрисдикция означава забрана за президента на Републиката да пристъпи към такова назначение.

139 В това отношение, видно от точка 46 от настоящото решение, запитващата юрисдикция се позовава на факта, че по този начин посоченото назначение е извършено в нарушение на разпоредбите на член 365, параграф 1, член 391, параграф 1 и член 398^{21} от Гражданския процесуален кодекс във връзка с член 44, параграф 3 от Закона за KRS, които предоставят на този съд правомощието да приема такива охранителни мерки, както и на членове 7 и 10 от Конституцията относно разделението и равновесието между изпълнителната и съдебната власт и рамките, в които се ограничава дейността им.

140 От друга страна, запитващата юрисдикция подчертава също, че към датата на назначаване на съдията по делото производството по жалбата срещу решение № 331/2018 е било спряно от Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) в очакване на решението, което Съдът е трябвало да постанови във връзка с преюдициално запитване, отправено от същия този национален съд по делото, по което е постановено решение A.B. и др. В това отношение обаче следва да се отбележи, че с това преюдициално запитване

Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) е имал за цел именно да получи от Съда разяснения относно съответствието с правото на Съюза и с гарантираното от него право на ефективна правна защита на посочените по-горе разпоредби на член 44, параграфи 1 b и 4 от Закона за KRS.

141 От изложеното по-горе следва, че при назначаването на съдията по делото не е могло да не се знае най-напред, че действието на решение № 331/2018, с което е предложено назначаването на този съдия, е било спряно с окончателно решение на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд). Освен това е било очевидно, че това спиране в случая ще трае до произнасянето на Съда по преюдициалния въпрос, с който е сезиран от същия този национален съд с акт от 22 ноември 2018 г. по делото, по което е постановено решение A.B. и др., и че посоченият въпрос е имал за цел именно да се установи дали правото на Съюза допуска разпоредби като тези на член 44, параграфи 1 b и 4 от Закона за KRS. При тези обстоятелства е било ясно също, че очакваният отговор на Съда по посоченото дело е можел да даде основание на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) да остави без приложение посочените национални разпоредби и евентуално да трябва да отмени това решение на KRS в неговата цялост в съответствие с принципа на предимство на правото на Съюза.

142 В това отношение е важно да се припомни, че съгласно практиката на Съда пълната ефикасност на правото на Съюза изисква съдът, сезиран със спор от областта на това право, да може да постанови временни мерки, за да гарантира пълната ефикасност на последващото съдебно решение. Всъщност, ако националната юрисдикция, която спира производството, докато Съдът отговори на нейния преюдициален въпрос, не може да разпореди временни мерки до произнасянето на решението ѝ, взето след отговора на Съда, полезното действие на системата, въведена с член 267 ДФЕС, би било омаловажено (вж. в този смисъл решения от 19 юни 1990 г., Factortame и др., C-213/89, EU:C:1990:257, т. 21 и 22 и от 9 ноември 1995 г., Atlanta Fruchthandelsgesellschaft и др. (I), C-465/93, EU:C:1995:369, т. 23 и цитираната съдебна практика). Ефективността на тази система би била застрашена и ако такива временни мерки могат да не бъдат взети предвид, по-специално от държавен орган на държавата членка, в която са приети посочените мерки.

143 Следователно назначаването на съдията по делото в нарушение на правната сила на окончателното определение на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) от 27 септември 2018 г. и без да се изчака решението на Съда по делото, по което е постановено решение A.B. и др., е засегнало ефективността на системата, въведена с член 267 ДФЕС. В това отношение впрочем следва да се отбележи, че в диспозитива на решение A.B. и др., като се е основал в тази връзка на изложените в точки 156—165 от това решение съображения, Съдът е постановил, че член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска разпоредби, които въвеждат изменения в действащото национално право и съгласно които:

– от една страна, независимо от подаването на жалба от кандидат за съдийска длъжност в определена юрисдикция като Sąd Najwyższy (Върховен съд) срещу решението на орган като KRS да не предложи на президента на Републиката неговото назначаване, а това на други кандидати, това решение влиза в сила в частта, с която са предложени другите кандидати, така че жалбата не е пречка за назначаването на последните от президента на Републиката, а евентуалната отмяна на посоченото решение, в частта, с която жалбоподателят не е предложен за назначаване, не води до нова преценка на неговото положение с оглед на евентуалното му назначаване на съответната длъжност, и

– от друга страна, не се допуска такова обжалване на основание неправилна оценка дали кандидатът отговаря на критериите, вземани предвид при преценката дали да бъде предложен за назначаване,

когато е видно, че тези разпоредби биха могли да породят у правните субекти оправдани съмнения в неподатливостта на назначените от президента на Републиката съдии въз основа на решенията на KRS на влиянието на външни фактори, и по-конкретно на пряко или непряко влияние от законодателната и изпълнителната власт, както и в неутралността им по отношение на противопоставящите се интереси, и в този смисъл биха могли да станат причина тези съдии да не създават впечатление за независимост или за безпристрастност и с това потенциално да се накърни доверието, което правосъдието трябва да вдъхва на правните субекти в едно демократично общество и в една правова държава, което запитващата юрисдикция следва да установи въз основа на всички релевантни обстоятелства.

144 В същото решение A.B. и др. Съдът е постановил още, че в случай на установено нарушение на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС принципът на предимство на правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че задължава запитващата юрисдикция да остави без приложение посочените разпоредби и да приложи действалите преди това национални разпоредби, като същевременно сама упражни предвиденията с последните разпоредби съдебен контрол.

145 На трето място, както е видно от точка 49 от настоящото решение, запитващата юрисдикция посочва също, що се отнася до условията, при които е назначен съдията по делото на основание на решение № 331/2018, съмненията, които има относно независимостта на KRS, който е предложил съдията по делото за това назначаване.

146 Тези съмнения произтичат, от една страна, от факта, че текущият мандат на някои от дотогавашните членове на KRS, чийто четиригодишен срок е предвиден в член 187, параграф 3 от Конституцията, е съкратен, и от друга страна, от обстоятелството, че вследствие на неотдавнашните изменения на Закона за KRS петнадесетте членове на KRS със статут на съдии, които преди това са били избирани от техните колеги, при сформирането на новия KRS са избрани от една от структурите на полската законодателна власт, в резултат на което 23 от 25-те членове на този нов състав на KRS са излъчени от законодателната и изпълнителната власт в Полша или са членове на тези власти.

147 В това отношение Съдът вече е имал повод да уточни в редица неотдавнашни решения, че сам по себе си фактът, че съдиите от Sąd Najwyższy (Върховен съд) се назначават от президента на Републиката, не е годен да ги обвърже с някаква зависимост от него, нито да породи съмнения в тяхната безпристрастност, ако от момента на назначаването им нататък те не са изложени на натиск и не получават инструкции при упражняването на функциите си (решение от 19 ноември 2019 г., A. K. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 133, решение A.B. и др., т. 122 и решение от 15 юли 2021 г., Комисия Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 97).

148 В същите решения обаче според Съда остава необходимо да се гарантира, че решенията за назначаване се вземат при материалноправни и процесуалноправни условия, които не биха могли да породят оправдани съмнения у правните субекти в неподатливостта на съответните съдии на влиянието на външни фактори и в неутралността им по отношение

на противопоставящите се интереси от момента на назначаването им нататък, и че за тази цел в частност е важно въпросните материалноправни и процесуалноправни условия да бъдат уредени така, че да отговарят на изискванията, припомнени в точки 109 и 110 от настоящото решение (решение от 19 ноември 2019 г., A. K. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 134, решение A.B. и др., т. 123 и решение от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 98 и цитираната съдебна практика).

149 След като отбелязва, че съгласно член 179 от Конституцията съдиите в Sąd Najwyższy (Върховен съд) се назначават от президента на Републиката по предложение на KRS — органът, на който член 186 от Конституцията възлага задачата да бъде пазител на независимостта на съдилищата и съдиите, Съдът посочва, че участието на такъв орган в процеса по назначаване на съдии по принцип може да е несъмнено годно да допринесе за обективното протичане на този процес, като зададе рамки на свободата на действие, с която разполага президентът на Републиката при упражняването на така предоставеното му правомощие, като същевременно обаче уточнява, че това е така само при определени условия, едно от които е самият този орган да е достатъчно независим от законодателната и изпълнителната власт, както и от органа, до който трябва да отправи предложението за назначаване (решение от 19 ноември 2019 г., A. K. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 136—138, решение A.B. и др., т. 124 и 125 и решение от 15 юли 2021 г., Комисия Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 99 и 100 и цитираната съдебна практика).

150 Съдът обаче неотдавна е постановил, че двете обстоятелства, посочени от запитващата юрисдикция и изложени в точка 146 от настоящото решение, в съчетание с факта, че те се вписват в контекст, в който в кратък срок се очаква освобождаването на много съдийски длъжности в Sąd Najwyższy (Върховен съд), могат да породят оправдани съмнения относно независимостта на KRS и неговата роля в процедурата по назначаване, съгласно която се извършват посочените назначения на съдии в Sąd Najwyższy (Върховен съд) (вж. в този смисъл решение от 15 юли 2021 г., Комисия/Полша (Дисциплинарен режим на съдиите), C-791/19, EU:C:2021:596, т. 104—108).

151 На четвърто място, що се отнася до конкретните обстоятелства, при които съдията по делото е назначен от президента на Републиката като съдия в Колегията за извънреден контрол и публични въпроси и при които впоследствие е приел спорното определение, следва да се отбележи, че от акта за преюдициално запитване е видно, първо, че посоченото назначение е извършено, а посоченото определение — постановено, въпреки че Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) е бил сезиран в спора в главното производство с искане за отвод на всички съдии, които към този момент са заемали длъжности в Колегията за извънреден контрол и публични въпроси. Второ, от изложеното в този акт е видно също, че мотивите в подкрепа на това искане за отвод са свързани по-специално с обстоятелствата, при които са назначени съдиите от състава на тази колегия, т.е. обстоятелства, които в много отношения са еднакви с тези, при които е назначен самият съдия по делото.

152 Разгледани заедно, посочените в точки 138—151 от настоящото решение обстоятелства могат да доведат, от една страна, до заключението, че съдията по делото е назначен в явно нарушение на основните правила на процедурата по назначаване на съдиите в Sąd Najwyższy

(Върховен съд), които са неразделна част от изграждането и функционирането на съответната съдебна система по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 130 от настоящото решение, като окончателната преценка по този въпрос е от компетентността на националния съд.

153 От друга страна, при спазване на същото условие, всички посочени обстоятелства могат също да са основание запитващата юрисдикция да заключи, че като допринасят за пораждането у правните субекти на оправдани съмнения относно неподатливостта на съдията по делото на външни фактори и относно неутралността му по отношение на противопоставящите се интереси, както и на впечатление за липса на независимост или безпристрастност, които могат да накърнят доверието, което правосъдието трябва да вдъхва на посочените правни субекти в едно демократично общество и в една правова държава, условията за назначаване на съдията по делото са застрашили почтеността на резултата, до който е довел процесът на назначаването.

154 Ако запитващата юрисдикция стигне до такива заключения, то следва да се приеме, че условията, при които е назначен съдията по делото, в случая могат да попречат да се изпълни изискването, произтичащо от член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, че когато орган като този, в който посоченият съдия е заседавал в едноличен състав, трябва да се произнесе по мярка за принудително преместване на съдия, който, както W.Ż., може да тълкува и прилага правото на Съюза, такъв орган трябва да е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на тази разпоредба.

155 В такъв случай в отговорите, които следва да даде на въпросите, поставени ѝ от тричленния състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия), запитващата юрисдикция ще трябва също да уточни, че съгласно принципа на предимство на правото на Съюза този съд трябва да обяви спорното определение за нищожно, без разпоредба от националното право да може да е пречка за това.

156 В това отношение всъщност е важно да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика принципът на предимство на правото на Съюза утвърждава върховенството на това право над правото на държавите членки. Този принцип съответно задължава всички институции на държавите членки да осигурят пълното действие на различните норми на Съюза, като правото на държавите членки не може да накърнява признатото действие на тези различни норми на територията на посочените държави (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 244 и цитираната съдебна практика).

157 Следователно съгласно принципа на предимство на правото на Съюза позоваването от държава членка на разпоредби от националното право, макар и да са конституционни, не би могло да засегне единството и ефективността на правото на Съюза. Всъщност съгласно утвърдената съдебна практика действието на принципа на предимство на правото на Съюза обвързва всички органи на дадена държава членка, като по-специално националните разпоредби, в това число и конституционни, не биха могли да са пречка за това (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 245 и цитираната съдебна практика).

158 По-конкретно всеки сезиран в рамките на своята компетентност национален съд в качеството си на орган на държава членка е длъжен по-точно да не прилага националните разпоредби, противоречащи на разпоредба от правото на Съюза с директен ефект, в разглеждания от него спор (решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 248 и цитираната съдебна практика).

159 Поради това, като се има предвид, че член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС възлага на държавите членки задължение за постигането на ясен и точен резултат, което не е съпроводено с никакво условие по отношение на независимостта, с която трябва да се характеризират юрисдикциите, които трябва да тълкуват и прилагат правото на Съюза, тричленният състав на Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) ще трябва да гарантира в рамките на своята компетентност пълното действие на тази разпоредба (вж. в този смисъл решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393, т. 250 и цитираната съдебна практика), което в настоящия случай — без да се засягат преценките, които запитващата юрисдикция остава да извърши — ще изисква, с оглед на изложеното в точка 39 от това решение, това определение да се приеме за нищожно.

160 В това отношение следва още да се уточни, че ако запитващата юрисдикция приеме, че това определение е постановено от орган, който не е независим, и безпристрастен съд, създаден със закон, по смисъла на правото на Съюза, нито едно съображение, изведено от принципа на правна сигурност или свързано с твърдяна сила на пресъдено нещо, не би могло да бъде основателно изтъкнато в настоящия случай, за да се попречи на юрисдикция като Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Върховен съд (гражданска колегия) в състав от трима съдии да приеме такова определение за нищожно.

161 С оглед на всички гореизложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и принципът на предимство на правото на Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че национален съд, сезиран с искане за отвод, подадено в допълнение към жалба, с която съдия в съд, който тълкува и прилага правото на Съюза, оспорва решение, с което е преместен без неговото съгласие, трябва — когато с оглед на разглежданото процесуално положение такава последица е наложителна, за да се гарантира предимството на правото на Съюза — да приеме за нищожно определение, с което действащ като последна инстанция орган в състав от един съдия е отхвърлил посочената жалба, ако от всички условия и обстоятелства, при които е протекъл процесът по назначаване на този съдия, заседаващ в едноличен състав, следва, че той е назначен в явно нарушение на основни правила, които са неразделна част от изграждането и функционирането на съответната съдебна система, и че почтеността на резултата, до който е довел посоченият процес на назначаване, е застрашена поради пораждането у правните субекти на оправдани съмнения относно независимостта и безпристрастността на съдията по делото, така че посоченото определение не може да бъде считано за постановено от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на посочения член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС.

По съдебните разноски

162 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и принципът на предимство на правото на Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че национален съд, сезиран с искане за отвод, подадено в допълнение към жалба, с която съдия в съд, който тълкува и прилага правото на Съюза, оспорва решение, с което е преместен без неговото съгласие, трябва — когато с оглед на разглежданото процесуално положение такава последица е наложителна, за да се гарантира предимството на правото на Съюза — да приеме за нищожно определение, с което действащ като последна инстанция орган в състав от един съдия е отхвърлил посочената жалба, ако от всички условия и обстоятелства, при които е протекъл процесът по назначаване на този съдия, заседаващ в едноличен състав, следва, че той е назначен в явно нарушение на основни правила, които са неразделна част от изграждането и функционирането на съответната съдебна система, и че почтеността на резултата, до който е довел посоченият процес на назначаване, е застрашена поради пораждането у правните субекти на оправдани съмнения относно независимостта и безпристрастността на съдията по делото, така че посоченото определение не може да бъде считано за постановено от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на посочения член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС.

Подписи